

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издаши за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О УПРАВИ ПОЗОРИШНОЈ.

Свак добар управитељ мора бити душа позоришту, мора свуда да доспе, мора све да види.

С позорнице, а не са свога стола, ваља да даје упутства, да улева живот у све, што се успавало. Јер само на позорници виде се потпуно недостатци, с којих болују представе, с којих уметност пропада. Он ваља да даје без сваког одлагања нужна упутства, па макар се то тицало и мање важних предмета.

Чим се Ифланд, као управљач берлинског позоришта онако прославио, ако не тиме, што је своју пажњу обраћао и на саме маленкости, што је био неуморан у вршењу своје дужности, строг према млађима у захтевима, а врло разложит и поучљив у поправљању погрешака и неисправности. Сам све свуда, постао је за кратко време и тражени саветодавац, и омиљени друг и праведни судија.

Где год тога нема, где управитељ, као обично ниже позоришно особље, час ову, а час ону дужност од себе одбија с изговором: то није мој посао; где се у избору комада и дељењу улога као и у давању уметничкога правца тера самовоља или ветрењаштво; где се управитељ безбрижно ослања на млађе, да сами врше дужност, а међу тим је неприступачан у свима приликама, где је потребан савет, разговор и договор — ту наравно позориште мора пропасти. Примете ли још глумци какву год управитељевој слабост (а ту ће увек много пре опасити него какву врлину његову), те изгуби у њиховим очима пошто-

вање, онда је деморализација већ на прагу, а с њоме растројство и распадање.

До саме управе много стоји, хоће ли позориште напредовати у вршењу свога узвишенога задатка или не.

Истина је, до душе и то, да ни с једним заводом на свету није тако тешко управљати као с позориштем.

Страсти људске нигде се не истичу толико, нигде не узимају толико маха, колико у позоришту. Грамзење за славом и хвалом, сујета и осетљивост, завист и злоба, оговарање и сплеткарање — нигде немају толико маха као у позоришту.

А то не може ни бити друкчије!

Сваки прави глумац уметник мора свом душом и целим телом вршити свој тешки задатак, а то му узбуђује душу, дражи му живце, и чини га и сувише осетљивим.

Јавна одликовања и сваковрсне почести учине још, да глумац почне прецењивати самог себе, а то му се не може баш јако ни замерити: та ко не воли самог себе!

Треба имати јакога дух и разбора, да човек не поклизне и да може увидети, да није баш тако славан, за каквог га свет држи.

Таке људе ујединити на заједнички рад и у том их раду одржати у доброј вољи и лепој слози; научити их, да се не истичу него да се навикну радити за љубав целини, да би се могла постићи велика и узвишена цел позоришта: то није мали задатак, а то је задатак свакога правога управитеља.

С тога су баш и ретке птице добри

позоришни управитељи и у других народа, а како да не ће бити у нас.

Управитељ је посредник између уметности и публике, између практичног и идејалног света и живота, па за то и захтева вршење управитељске дужности најбољу и најплеменитију снагу.

Свака права управа мора знати, шта је представљачка уметност, мора познавати драмско песништво и глумачки свет са његовим особинама, мора имати јасан преглед целог позоришног рада, мора бити усталац у своме послу, мора позориште волети и готова бити на сваке жртве, мора имати знања и умења у позоришним стварима, мора имати енергије и поштене воље, и мора бити савесна, тачна и непристрана у вршењу своје тешке дужности.

Свакој правој управи мора бити и глава и срце на свом месту. И једно и друго морају бити у непрекидној хармонији и у непрестаном раду око позоришта.

Радња је позоришна спојени посао и рачуна и одушевљења.

Управитељ позоришни треба исто тако да уме рачунати, као и трговац; а исто тако треба да је одушевљен на позориште, као што је песник одушевљен за песништво, уметник за своју уметност, учењак за своју науку.

Тај рачун и то одушевљење не дају се делити једно од другог ни у најмањем, ни у највећем позоришном послу, јер су свуда спојени једно с другим, и морају бити спојени.

Ако у управи преотме мах хладан рачун над одушевљењем и ово успава: онда се позориште ни у чему не разликује од трговачког контоара, од чиновничке канцеларије, од војничке касарне; онда се једнострано истакну тако звани позоришни интереси и ови се ставе на супрот глумачким интересима, или боље рећи они их изазову.

(Наставље се.)

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Војнички бегунац*.) позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетије, посрбио Рада Стратимировић — приказан на нашој позорници у Н. Саду у недељу 12. јануара о. г.

У репертоару наше позоришне дружине има неколико глума, које су већ старе, но које се опет зато никад преживети неће. Међу те глуме долази и „Војнички бегунац“. Истина, није ова позоришна игра српски оригинал, ал' је тако вешто посрбљена, да изгледа као да је из нашег српског живота — да богме нешто старијег, кад су Срби по Пешти и по Италији играли важну улогу. Баш због тог, што у „Војничком бегунцу“ гледамо себе, биће нам он увек мио, гледаћемо га радо свагда, као што га гледамо већ толико година. Није баш бог-зна како написана ова позоришна игра, ал' је из живота, па привлачи нас и уживамо у њој. Нека се не стеку увек многи, који „из близа“ гледе, ал' ће се стећи они, који „из даље“ кроз маглу и који „од горе“ уживају у овој позоришној игри с певањем, а доста пуном шале.

Приказ је био добар. Улоге у „Војничком

бегунцу“ од најважније до најпознатије прешле су већ кроз многе руке, а особито овог пута. Но то је морало и да буде, јер наша позоришна дружина није никад дошла међу нас са толико много нових чланова као овога пута. Гђа *Ј. Добриновићка* приказивала је овог пута први пут ковачицу Меклићку као Добриновићка, ал' као гђца *Ј. Поповићева* представља она ковачицу одавно и свагда тако истинито и верно, да нико не би могла покондирену ковачицу боље извести; па и одело је згодно узела. Неће нам се замерити, ако споменемо, да се спроћу Рајка у првом чину понашала више као оштроконђа жена му него као мати, ма да и није права. Та она га је одранила! Нешто јој је бар морао срцу прирасти. Гђца *Л. Хаџићева* приказује Јулу, чисту и поштену просту девојку, већ много пута и сваки пут боље; чини нам се можда, да је овога пута њена игра потпуно округла била и задовољила публику. Гђа *Ружићка* више се истакла као мати него као верна супруга. Истина, она излази на бину увек у моментима, кад се ради о сину њеном Рајку, ал' се састаје и са мужем, с којим живи већ 20 година у најлепшој

љубави и слози и верности; она не сме ни на то заборавити. Највише љубазности показала је према мужу, кад јој он дође на време, у које се надала пуковнику — но ал' ту се претварала. Г. *Ружић* (Неситовић, бележник) и г. *Добриновић* (Цветко, ковачки шегрт) били су сасвим на свом месту. Г. *Милковић* (граф Монти) и г. *В. Димитријевић* схватили су своје улоге, те су их и извели добро. *Милковић* се особито одликовао у прекору, па рецимо и презирању насрам жене своје, која му никад не рече, какав је одношај имала као девојка са пуковником Доловићем. Прелаз његов из непријатељског расположеја према пуковнику био је брз и без икакве душевне борбе, баш као да није у себи осећао оно, што је говорио.. В. Димитријевић је био смишљено размажено дериште; рекли бисмо, да су таке улоге таман за њега. За г. *Милојевића* рекли бисмо, да је као укочен и хладнокрван пуковник добар био, ал' у призору, где га гроф напада и изазива, не би шкодило и њему мало више жучи; иначе г. Милојевић заслужује у опште наше признање. — Г. *Марковић* нева лепо, ал' не глумује тако, — он много декламује; он декламује и онда, кад баш не би требало. Кад би се г. Марковић могао научити, да се на бини понаша обичније, кад се не би дизао у више слојеве него приказивао природније, радовали бисмо се врло.

О певању, а особито о неким солима и о коровима, не смемо говорити. Бог ће дати па ће и то добро бити. Кривити не смемо само певаче, већ и свираче.

М.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(„Епидемички“ у нас: „Прилепчиво“) О тој представи пишу Н. Н ово: „За нас је, истина, бурзовна епидемија болест, коју познајемо само по приповедању страних великих новина и против које имамо доста сигурну карантену — наш деп, али кад већ имамо и изворни роман из хрватског живота „Бурзанци“, — онда не може бити замерено, што је ваљани наш песник г. Хуго *Вадалкић* у хаосу немачких „веселих“ драматичара ухватио за кике једног од млађих Коцебуових поклоника дра Ј. Швајцера, те га извео на нашу позорницу. Др. Швајцер сигурно није гори од Нестроја и Розена, па зашто се неби „епидемички“ — смејали. Календар даје у једно доба, а то је баш садашње, карту слободницу свакој лудорији, па и Швајцеровој бурзанској епидемији. Ништа за то што је ту разум — испод курса, а лудорија у најбољем цвету и на зимској температури од 10 степенa испод нуле. за то су — покладе!

Према томе, што је у распореду лица пружа

ски размер (од једанаест њих — четири часника) у први мах мислили бисмо, да смо у — рату у мирно доба. Али од смеха брзо се на то заборави, премда писац баш није тако замешао, или боље сакрио карте, да не бисмо могли на крају првог чина погодити, ко ће добити на бурзи. Кад би сви мајори били као што је био Ромберг госп. Бранија, колико би у војништву било сретних поручика! А кад би све више часничке госпође биле тако миле, макар у неколико и тако бојазљиве као Минка гђе Грбићеве. — колико би било мање војничке славе?! Многи војник неби тако лаким срцем остављао кућу и одлазио у бој против непријатеља, јер не би био „уверен“ да непријатељски мач није тако оштар као и т. д. и т. д. Па ипак, ма да „Мине“ нерасту баш на сваком стаблу брачног живота, — ипак који поручик није бар једанпут у свом животу заменио убилачки „Zindnadelgewehr“ са — Аморовом малом, али јако опасном стрелицом? Да богме, сваки није тако сретан као Куно г. Фијана, који је много бржи у освајању срца романтичне Ерне, (гђица Стефановићева) него у плаћању дугова, али таква је већ поручничка срећа. Био је то весело заљубљен пар, који је довео у велику неприлику младог заставника — Куновог брата Алфреда, кога је г. Фрајденрајх добро приказао, осим монотоније у гласу. Стурвица је г. Савић, добро „одвикао“, а и г. Симићев Герлицер разуме се у „G'scheftu“. — Summa summatim: опћинство се смејало, — а писац покрај неких кратких сенгенција које су слободно могле изостати, ваљда није ни мислио на што друго до на смех.“

СИТНИЦЕ.

(*Дездемона* *кија*.) За време представе шекспировог „Отела“ у Будим-Пешти, глумица, која је играла улогу дездемонину, јако прозебе и услед тога, пошто је дала мараму љубоморноме Отелу, дође у врло велику неприлику, баш онда, кад је морала лежати као мртва у постељи. Тек што је Отело, после убијетва своје жене, успео да излије пред публиком своје очајање, Дездемона почне по мало да кашљуца, а после стаде јако кијати. Публика, разуме се, прсла у смех.

(*Обезоружао*.) Ви сте ми стали на ногу.

— Крив сам, али у вас је така минијатура од ножице, да је нисам ни приметио.

(*Литерат*.) Гост (шта келнера): Знате ли ви, ко је онај господин тамо, што чита новине?

Келнер. Литерат.

Гост. Литерат? Од куд ви знате да је он баш литерат?

Келнер. Та сваког дана пије по литру вина, те с тога мора бити да је литерат.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

14. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 7.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 16. ЈАНУАРА 1886.

С новом поделом улога први пут:

ОНА ЈЕ ЛУДА.

ДРАМА У 2 ЧИНА, ПО МЕЛВИЉУ С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО Д. ЈОКСИЋ.

ОСОБЕ:

Лорд Бернард Харлеј	Ружић.
Леди Ана, његова жена	С. Вујићка.
Нела, његова синовица, сироче	С. Бркићева.
Доктор Јолак	Милојевић.
Лорд Меквел	Ђурђевић.
Сер Тома Вилкенс	Миљковић.
Давид, стари слуга харлејев	Васиљевић.
Јонатан, пастирче	Д. Бандобранска.

За тим први пут:

СПРЕМА СЕ НА БАЛ.

ШАЛА У 1 ПОЈАВИ, С НЕВАЊЕМ, ПО Ј. Ј. СТАНКОВСКОМ ЗА СРПСКУ ПОЗОРИШНУ УДЕСИО Ј.

ОСОБА:

Тима Смужић . . . . . Добриновић.
Збива се у смужићевој соби.

У суботу 18. јануара: „АДРИЈЕНА ЛЕКУВРЕРОВА“. Драма у 5 чилова, написао
Скриб и Легуве, превео Н. К. Христић.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5
после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 9¹/₂ САХАТА.